

1986/87:74

Prot. 1986/87:74
18 februari 1987

Onsdagen den 18 februari

Kl. 09.00

Ändrade regler för utnyttjande av förlustavdrag

1 § Justerades protokollet för den 10 innevarande månad.

2 § Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande

1986/87:19 om ändring i 9 kap. 11 § regeringsformen m. m.

Utskottets hemställan bifölls.

3 § Föredrogs

skatteutskottets betänkande

1986/87:23 om meddelande om kommande förslag till lagstiftning om ändrade regler för utnyttjande av förlustavdrag i vissa fall (skr. 1986/87:73).

Ändrade regler för utnyttjande av förlustavdrag

Anf. 1 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Senast i går kväll diskuterades i TV våra skatter och vårt framtida skattesystem. Problemen med den typ av skattetricksande som skett i de förlustaffärer vilka föranlett riksdagsskrivelse och avisering av förslag som skall stoppa vissa sådana affärer togs bara upp marginellt i TV-debatten.

Affärer liknande den som det stora börsbolaget Skanska och det allmännyttiga bostadsföretaget Göteborgshem kom överens om strax före jul skall stoppas, och det är bra. Ännu bättre hade det varit om affären aldrig hade kommit till stånd eller om man kunnat utnyttja föreliggande möjligheter att stoppa även den affären retroaktivt. Mycket tyder emellertid på att avtalsparterna genom olika kontakter i förväg försäkrat sig om att just deras affär skulle kunna genomföras.

Skanska kunde i den bedrövliga affär som vi i en vpk-motion redovisat göra mångmiljonvinster på hyresgästernas och skattebetalarnas bekostnad. Göteborgshems under åren redovisade underskott för det aktuella lägenhetsbeståndet, 4 300 lägenheter, uppgick till ca 1,3 miljarder och kan nu utnyttjas av Skanska till att minska sin beskattningsbara vinst. Genom olika tricks – något annat är svårt att kalla det – övertar Skanska företagsnamnet, och

Prot. 1986/87:74
18 februari 1987:

Ändrade regler för utnyttjande av förlustavdrag

Göteborgshems kvarvarande lägenheter överförs till kommunägda Bostads AB Poseidon.

Herr talman! Frågan är om det i ett fall som detta inte hade gått att använda den s. k. generalklausulen och stoppa även Skanska-affären. Helt klart måste väl vara att lagstiftarens mening inte varit att förlustbolagsaffärer av detta slag skall kunna göras. Skatteutskottet anser att vpk-motionen om en lagstiftning som omöjliggör sådana affärer får anses tillgodosedd genom riksdagskrivelsen och regeringens aviserade lagförslag i samma syfte.

Vi räknar från vpk med att lex Göteborgshem inte bara skall förhindra liknande transaktioner med allmännyttiga bostadsföretag, utan få en vidare tillämpning. Till detta får vi återkomma då proposition från regeringen föreligger.

Jag har inget annat yrkande än utskottet, och jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 2 GUNNAR NILSSON (s):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 23 behandlas dels en skrivelse från regeringen, där regeringen meddelar att den avser att vidta åtgärder för att förhindra utnyttjande av förlustavdrag vid försäljning av allmännyttiga bostadsfastigheter, dels en motion från vpk, i vilken man begär att riksdagen ger regeringen i uppdrag att lagstifta mot framtida utnyttjande av sådana förlustavdrag.

Herr talman! Jag kan inte se att regeringens meddelande och vpk-motionen tyder på några större meningsskiljaktigheter. I regeringens meddelande, som är daterat den 15 januari, sägs att man avser att vidta åtgärder mot utnyttjande av förlustavdrag som härrör från allmännyttiga bostadsföretag och att dessa åtgärder skall gälla fr. o. m. den 19 januari i år. I vpk-motionen vill man genom lagstiftning förhindra ett framtida utnyttjande av sådana förlustavdrag. Regeringens meddelande innebär att man inom kort avser att framlägga en proposition som väl synes motsvara motionens krav.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets hemställan bifölls.

4 § Föredrogs

justitieutskottets betänkande

1986/87:15 om åtgärder mot narkotikamissbruket,

lagutskottets betänkande

1986/87:11 om förhållandet mellan upphovsrätt och tryckfrihet samt

kulturutskottets betänkande

1986/87:8 om tjänstebostäder för präster och förvaltningen av kyrklig jord
(prop. 1986/87:13).

Talmannen meddelade att betänkandena skulle debatteras i nu nämnd ordning och voteringarna äga rum i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Först upptogs justitieutskottets betänkande 15 om åtgärder mot narkotikamissbruket.

Åtgärder mot narkotikamissbruket

Anf. 3 BJÖRN KÖRLOF (m):

Herr talman! Den minnesgode erinrar sig att det nuvarande regeringspartiet i valrörelsen 1982 lovade att, som man uttryckte det, göra rent hus med narkotika. Det har nu gått fem år. Även om ingen kan ställa krav på att någon skall göra rent hus med knarket på fem år, finns det anledning att fråga sig hur mycket man ändå lyckats med att städa upp. Det finns vissa tecken på att skolungdomarna i viss utsträckning är mindre benägna att använda framför allt hasch. Vi har varit med om sådana fluktuationer i statistiken tidigare, bara för att några år senare bli besvikna. Det är alltså för tidigt att dra några större växlar. Men det finns vissa tendenser enligt statistiken som tyder på detta.

I gengäld, herr talman, finns det starka indikationer på att missbruk av tunga narkotikapreparat, som heroin och kokain, samt att en återgång till amfetaminmissbruk i ökande grad äger rum bland äldre ungdomar och vuxna. Situationen på landets kriminalvårdsanstalter har snarare förvärrats. Antalet missbrukare av grov narkotika inom kriminalvården har hela tiden ökat enligt statistiken från kriminalvårdsstyrelsen. Polisens uppgifter från olika polisdistrikt i landet pekar inte på någon som helst minskning av narkotikamissbruket. Vissa uppgifter kan man snarare tolka som så att missbruket ökar, särskilt i storstadsområdena.

Det är mot denna bakgrund som vi i dag för diskussion om framför allt kriminalisering av missbruket. Frågan har varit aktuell länge sedan det står klart att högsta domstolens tolkning av nuvarande utformning av narkotikastrafflagen i själva verket lämnar en öppning som gör att eget bruk av narkotika är straffritt. Oppositionen har under föregående år, och också tidigare, fört diskussioner med regeringen om ett förslag till ändringar i narkotikastrafflagen som skulle förhindra fortsatt straffrihet. Diskussioner har pågått under lång tid. Vi är fortfarande oense om hur denna punkt i narkotikastrafflagen skall utformas. Regeringen har nu ett förslag, som utarbetats i november 1986, ute på remiss för yttranden hos en mängd olika myndigheter. Från vår sida har vi inte kunnat acceptera förslaget. Därför har vi också i dagens betänkande reserverat oss på denna punkt. Annars är det vanligt att man avvaktar tills ett förslag har varit på remiss och man har ett färdigt förslag till riksdagen. Vår hållning i denna fråga är sedan lång tid tillbaka så klart utmejslad och vi har diskuterat igenom den så grundligt att vi finner att det också nu är angeläget med en reservation.

Vad är det då i detta förslag som vi vänder oss emot? Ja, det är inte utformningen av själva straffbestämmelsen; där har regeringen nu till slut ändå uppmärksammat och förstått hur vi har resonerat. Man har i varje fall i detta förslag från departementet godtagit att tillförsel till kroppen av

*Åtgärder mot narkotika-
kamiss bruket*

narkotiskt preparat i fortsättningen skall vara straffbelagt. Det framgår klart och tydligt av förslaget, och vi är tacksamma för att vi har nått så långt.

Därutöver har regeringens förslag emellertid inte den kraft som behövs. Regeringen vill t. ex. inte gå med på att det skall vara fängelse i straffskalan för detta brott. På det viset missar man två väsentliga punkter.

Det första är att det inte kommer att gå att använda några tvångsmedel för att få fram bevisning, dvs. det blir omöjligt att ta blodprov eller urinprov för att säkra bevisning. Det framgår klart av förslaget att meningen är att bevisning i fortsättningen skall säkras på samma sätt som hittills – genom vittnesbevisning. Var och en som har läst några polisrapporter om hur man försöker få fram vittnen i narkotikamål inser på en gång vilken svaghet som här omedelbart öppnar sig i regeringens förslag. Att få kamrater eller andra som har varit med vid tillförseln att vittna om att vederbörande har tillfört sig själv narkotika torde vara i stort sett ogörligt.

Den andra punkten som är mycket allvarlig är att om vi inte har fängelse i straffskalan så omöjliggör det en framtida användning av s. k. kontraktsvård. Utan fängelse i straffskalan kommer en kontraktsvård inte att få den effekt och utgöra den påtryckning på vederbörande som är nödvändig för att vården skall fungera. Mot bakgrund av dessa båda punkter är alltså det förhållandet att fängelse inte ingår i straffskalan en betydande svaghet.

Detta är en svaghet som inte enbart finns i narkotikastrafflagen utan även förekommer i andra delar av vår strafflagstiftning. Problemet blir emellertid här särskilt påtagligt om man enbart använder sig av böter. Det är välkänt att stora delar av de grupper som missbrukar narkotika är vad vi brukar kalla bötesimmuna. De har ofta inga pengar och böter är därför någonting som i själva verket inte har någon särskilt påtaglig avskräckande effekt på dem.

Den andra delen av det förslag som regeringen har lagt fram för yttrande innehåller en straffrihetsgrund. Detta är en del som vi vänder oss ganska starkt emot. Straffrihetsgrunden innebär att om en missbrukare har sökt behandling för sitt missbruk så skall det inte föranleda åtal. Bakom detta ligger naturligtvis den synpunkten, som jag i och för sig kan ha en viss förståelse för, att man genom kriminalisering av missbruket inte skall förhindra att en vårdbehövande narkoman uppsöker vård. Jag har emellertid svårt att förstå att detta skulle vara en så oerhört väsentlig synpunkt att man måste införa en straffrihetsgrund. Det är faktiskt så att sjukhuspersonalen i vårt land lyder under sekretesslagen. Om en vårdbehövande narkoman skulle uppsöka ett vårdhem eller sjukhus för att få vård för sitt missbruk så är det första sjukhuspersonalen gör naturligtvis inte att lyfta telefonluren och ringa polisen. De försöker i stället att åstadkomma en vettig vård för missbrukaren. Jag har svårt att förstå att frånvaro av straffrihetsgrund skulle hindra en vårdbehövande narkoman från att söka vård.

Det andra är att man – med kännedom om framför allt en del tunga narkotikamissbrukares sätt att resonera och att mycket finurligt försöka manipulera sin omgivning – kan anta att de, om de får klarhet om hur bestämmelsen kommer att fungera, med viss regelbundenhet kommer att uppsöka vårdinstitutioner och säga att de behöver vård för sitt missbruk, varefter de kan hänvisa till detta om de blir gripna av polisen för intag av narkotika. "Senast förra veckan sökte jag vård för mitt missbruk på

vårdinstitutionen", kan de säga, varpå åklagaren måste nedlägga åtalet. I vart fall när det gäller brottslighet bland de tyngre missbrukarna kan straffrihetsgrunden få den effekten att man i själva verket inte kommer att få några åtal till stånd.

Vi har alltså invändningar på två punkter, nämligen dels att fängelse inte ingår i straffskalan – något som är en förutsättning för att man skall kunna använda tvångsmedel och i ett senare skede tillämpa kontraktsvård –, dels den föreslagna straffrihetsgrunden. Detta gör att vi inte kan acceptera det förslag som sänts ut på remiss, och vi har därför sett oss föranlåtna att reservera oss på dessa punkter till förmån för det förslag som framförts i reservationen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen i justitieutskottets betänkande nr 15.

Anf. 4 HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Narkotikamissbruket är tyvärr alltjämt ett stort problem i vårt land liksom i många andra länder. Tillgången till illegal narkotika är, alla insatser till trots, stor över hela landet. Genom narkotikamissbruket ödeläggs livet för tusentals och åter tusentals unga människor. Många av dem går en för tidig död till mötes. Missbruket påverkar också andra än missbrukarna själva. Föräldrar och anhöriga brottas med ständig oro. Andra människor är rädda för våldet, tillgreppsbroten och prostitutionen, som ofta följer i knarkets spår.

Mot denna bakgrund har folkpartiet än en gång motionerat om en lagstiftning som förbjuder allt icke-medicinskt bruk av narkotika. Lagen skall enligt vår mening utgöra en viktig markering mot missbruket. Den skall vara ett stöd för många familjer.

Om jag minns rätt är detta fjärde gången under 80-talet som vi här i riksdagen debatterar samma förslag. Men förutsättningarna för dagens debatt är ganska säregna. Utskottsmajoriteten avstyrker nämligen motionerna utan att ta ställning till sakfrågan. Man hänvisar till en departementspromemoria som nu remissbehandlas. Vi reserverar uppehåller oss i vår reservation vid samma promemoria trots att vi inte vet om den kommer att föreläggas riksdagen som proposition i oförändrat skick. Däremot vet vi att promemorieförslaget inte är tillräckligt långtgående.

Även om debattsituationen känns något absurd innebär det omtalade förslaget ett steg i rätt riktning: en utvidgning av det straffbara området i narkotikastrafflagstiftningen. Detta är en nödvändig men inte tillräcklig komplettering. Det visar emellertid att socialdemokraterna nu tycks ha tänkt om, och tänkt om i den riktning som länge anvisats av bl. a. folkpartiet.

Hur annorlunda var det inte för bara några år sedan, när vi debatterade frågan? Då påstods det här i kammaren att vi stod för låtsaslösningar och att en kriminalisering av bruket av knark skulle vara ett slag i luften. Det var samma tongångar som vi hörde de åren vi krävde att allt innehav av knark skulle beivras, då vi krävde att uppfattningen att det var ofarligt att inneha narkotika skulle brytas och då vi krävde att praxis skulle förändras så att missbrukare med en hel dagsranson knark på sig inte skulle släppas fria.

Men även dessa krav ansågs vara ett slag i luften. Då var det storhajnarna

man skulle sätta åt. Att ge sig ner på gatunivån ansågs då vara bortkastad tid. Men vi fick en ny attityd. Alla enades om att narkotikamarknaden måste bekämpas från många olika håll. Våra "låtsaslösningar" tycks nu – åtminstone delvis – ha trängt ända in i regeringskansliet. Från vår sida kommer vi även i fortsättningen att hävda att det skall vara förbjudet att knarka, och att detta klart skall framgå av lagtexten. Utan en sådan paragraf tror jag att vi aldrig kan uppnå vårt gemensamma mål – det narkotikafria samhället.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 5 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Kampen mot narkotikan måste börja *hemma*, läste jag nyligen i en intervju med en narkotikapolis i Malmö.

Detta sades mot bakgrund av att det produceras mellan 500 och 800 ton råopium om året bara i Gyllene Triangeln. Som många också väl känner till krävs det 10 kilo opium för att framställa 1 kilo heroin, vilket betyder en teoretisk årsproduktion av 50–80 ton från samma område. Detta har jag tagit som ett exempel på att det är svårt – ja, mycket svårt – att strypa tillförseln av narkotika från producentländerna. Det kostar stora pengar, och dessutom måste den politiska situationen vara sådan att regeringen i producentländerna har kontroll – annars går det knappast att göra något åt odlingen. Även om vi skall arbeta på bred front mot narkotikan såväl med försök att påverka produktionen som med åtgärder i vårt eget land för att minska konsumtionen, eller snarare komma till rätta med konsumtionen, så har vi de största möjligheterna att påverka den senare delen. Den slutsatsen vill jag komma fram till i mina exempel.

På bred front måste vi arbeta – om detta är vi nog alla överens. Det gäller insatser vid våra gränser, det gäller att tull och polis får mera resurser. I detta sammanhang vill jag nämna att vi från centerns sida i budgetförslaget har äskat medel för förstärkningar dels genom en utökning av antalet polistjänster med 350 på tre år för att slippa de omfördelningar från vissa polisdistrikt till andra som nu diskuteras; dels genom ökning av intagningen till polishögskolan med 460 aspiranter per år för att motverka avgångarna. Vi anser dessa satsningar på poliser vara nödvändiga, bl. a. för att intensifiera kampen mot narkotikan, och vi beklagar att regeringen inte är beredd att ställa upp för dessa satsningar på polissidan. Hur mycket heroin och amfetamin som förs in i Sverige förbi tull, knarkhundar och polis är naturligtvis svårt att beräkna, men att en alltför liten del av den illegala införseln stoppas vid gränsen kan vi nog vara överens om.

I Skåne, mitt hemlandskap, ropas det efter förstärkningar på dessa områden, speciellt med tanke på den långa kuststräckan och mängden av hamnar. Men samma behov har polisen på åtskilliga håll i vårt land.

Förutom att stoppa införseln i landet måste vi alltså satsa på andra förebyggande åtgärder. Information och propaganda mot knark är bra påverkningslinjer. Här finns ständigt mer att göra. Minskning av efterfrågan är ofrånkomlig, om vi skall komma åt problemet. Här är det viktigt med fortsatt samarbete mellan olika myndigheter, och även fördjupat sådant.

Det gäller att minska missbruket, och i det sammanhanget måste det anses positivt att narkotikabrottsligheten i landet inte tycks öka.

Missbrukare av tung narkotika är inte längre så unga som för tio år sedan, men haschet har fortfarande stor attraktionskraft på ungdomar.

Ett nytt allvarligt problem i samband med narkotikamissbruk har uppkommit i och med spridningen av aids. Denna sjukdom gör det extra angeläget att på alla fronter bekämpa missbruket. Därmed har det blivit så viktigt att täppa till de luckor i lagen som finns i dag, inkonsekvensen att lagstiftning och praxis lämnar ett visst område straffritt vid konsumtion av narkotika.

Flera åklagare och poliser har framhållit att det föreligger svårigheter vid tillämpningen av narkotikastrafflagen vad gäller gränsen mellan straffbart innehav och straffri konsumtion. I många år har vi från centerns sida hävdat att allt icke-medicinskt handhavande av narkotika, alltså även konsumtion av narkotika, måste straffbeläggas.

Nu föreligger visserligen ett promemorieförslag till ändring i narkotiklagstiftningen i den riktning vi förordat. Dock innebär förslaget också att påföljden för gärningen skall vara endast böter, om gärningen består i eget bruk av narkotika. Det kan också enligt förslaget hända att gärningsmannen kan gå helt fri från ansvar. Detta förslag är vi mycket tveksamma mot.

Centern anser att såväl böter som fängelse bör ingå i straffskalan. Fängelse i straffskalan möjliggör att påföljden kan bestämmas till skyddstillsyn och förenas med behandlingsföreskrifter. Kontraktsvård har vi från centerns sida i många år ansett vara ett värdefullt komplement till övriga påföljdssystem, och vi vill ge möjligheter för detta. Dessutom fordrar kroppsvisitation, kroppsbesiktning och blodprovstagning att fängelse finns med i straffskalan.

Detta är skälen till vår reservation tillsammans med övriga icke-socialistiska partier. Jag yrkar härmed bifall till reservationen.

Anf. 6 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Frågan om åtgärder mot narkotikamissbruket och narkotikabrottsligheten har diskuterats livligt här i kammaren under senare år. Det förhållandet är inte särskilt märkligt, för narkotikamissbruket är ett allvarligt samhällsproblem.

Bakom siffror om missbruksutvecklingen döljer sig en djup social misär och enskilda tragedier. Det är därför ett stort ansvar för alla som sitter i den här kammaren att ta allvarligt på narkotikaproblemen.

En av de viktigaste frågorna för den socialdemokratiska regeringen när den tillträdde hösten 1982 var att målmedvetet satsa på mer effektiva insatser mot narkotika och narkotikamissbruk. En av de första åtgärderna var att tillkalla en kommission, som snabbt skulle ta fram underlag för ett brett program med insatser mot narkotikamissbruket. På grundval av kommissionens arbete har riksdagen tagit ställning till ett omfattande åtgärdsprogram, som nu är under praktisk tillämpning.

Bland de frågor som har att göra med justitieutskottets verksamhetsområde kan nämnas att narkotikastrafflagen skärpts i olika avseenden. Det har också blivit ett bättre samarbete mellan polis och socialtjänst mot narkotikamissbruket. Ett brett arbete är på gång inom kriminalvården för att öka samverkan mellan socialtjänst och kriminalvård och för att jobba fram lokala handlingsprogram ute på kriminalvårdsanstalterna, som skall tackla narkotikamissbruket. Det har också tillkommit motivations- och behandlingsinsat-

ser vid häktena i Stockholm, Göteborg och Malmö samt vid lokalanstalterna i de tre storstadsområdena.

Under förra året anvisades 75 milj. kr. för bekämpandet av aids. I åtgärdspaketet ingår medel för samordnade insatser för narkotikamissbrukare inom kriminalvården. En rad andra projekt bedrivs också inom kriminalvårdens ram, främst för att utveckla möjligheterna till s. k. § 34-placeringar på behandlingshem och i familjevård.

Det är alltså ett mycket brett arbete som har bedrivits för att motverka narkotikamissbruk och narkotikakriminalitet. Jag tycker också att det går att avläsa positiva resultat av de här insatserna. Ser man till den registrerade narkotikabrottsligheten, finner man att den har gått ned kraftigt under senare år. Sålunda var de brott mot narkotikastrafflagen som kom till polisens kännedom omkring 70 000 år 1982, drygt 40 000 år 1984 och knappt 40 000 år 1985. Siffran för år 1986 beräknas bli under 35 000. Även antalet lagförda personer har minskat från 8 000 år 1982 till 6 000 år 1984 resp. 1985.

När det gäller själva narkotikabrottsligheten kan man alltså säga att den rad av åtgärder som har satts in har lett till en dämpning av densamma. I det avseendet har polisens och tullens insatser varit framgångsrika. Det finns också en rad andra positiva tecken, som visar att vi har börjat få hejd på missbruksutvecklingen, och t. o. m. trängt tillbaka den. Det gäller exempelvis de undersökningar som skolöverstyrelsen gör bland skolungdomen och som visar att andelen ungdomar i årskurs 9 som har prövat narkotika är väsentligt mindre i dag än den var på 1970-talet. Liknande uppgifter kommer fram i de undersökningar som görs bland värnpliktiga. Detta är naturligtvis glädjande. Det är en positiv utveckling även jämfört med den internationella utvecklingen. I stora delar av västvärlden har narkotikaproblemen fortsatt att öka.

Det finns också en rad andra positiva tecken, som det finns skäl att understryka.

Exempelvis växer det bland ungdomen fram ett medvetande om och ett avståndstagande till droggulturen. Det är naturligtvis en positiv utveckling, som vi som politiker måste ta fasta på i vårt arbete – ungdomens eget arbete och egna insatser samt vilja att markera avstånd till droggulturen.

Eftersom vi mest pratar om straffrättsliga instrument för att komma åt narkotikamissbruket, finns det vidare skäl att understryka att det faktiskt har visat sig vara möjligt att framgångsrikt, via vård och behandlingsinsatser, komma till rätta med även ett långtgående narkotikamissbruk. Det visar att insatserna på vård- och behandlingsområdet är oerhört avgörande för våra möjligheter att dämpa narkotikamissbrukets utveckling.

Jag har velat peka på de här trenderna som en viss motvikt till det som både Björn Körlof och Hans Petersson i Röstånga sade i talarstolen.

Vad är det då dagens diskussion och det föreliggande betänkandet från justitieutskottet handlar om? – Det handlar isolerat om frågan om kriminalisering av narkotikamissbruket, konsumtionen. Det är en fråga som har diskuterats intensivt i riksdagen under de senare åren. De flesta bedömare torde ha uppfattningen att en eventuell kriminalisering av konsumtionen inte får någon omedelbar praktisk betydelse. Den påverkar inte direkt missbruksutvecklingen – och om det sker en påverkan är den mycket begränsad.

Men det finns två skäl till att regeringen i denna fråga nu har tagit fram en promemoria, som är ute på remiss. De två skälen är följande:

För det första har den intensiva debatt som förekommit och som fortfarande pågår medfört olägenheter när det gäller intresset för att samhället visar en konsekvent och samlad hållning i narkotikafrågan. Åsiktssplittringen och debatten i denna fråga – på saklig eller osaklig grund – har skapat osäkerhet i fråga om en samlad och konsekvent narkotikapolitik.

För det andra har debatten skapat osäkerhet om vad som kan hänföras till å ena sidan straffbart innehav av narkotika och å andra sidan straffritt handhavande av narkotika som äger rum i direkt anslutning till konsumtion. Detta kan medföra praktiska olägenheter och svårigheter för polisen och leda till missförstånd hos allmänheten.

Det är av dessa två skäl som regeringen har arbetat fram en promemoria, som går ut på att all befattning med narkotika skall kriminaliseras. Redan tidigare är allt innehav av narkotika straffbart, oavsett om innehavet är för eget bruk eller inte. Nu föreslås alltså att det straffbara området blir heltäckande och omfattar varje form av befattning med narkotika, dvs. även tillförsel av narkotika till kroppen. För den som inte innehaft utan bara använt narkotika föreslås straffet bli enbart böter.

I den promemoria som regeringen har utarbetat ägnas stort utrymme åt de olika möjligheter som finns för missbrukare att få vård för sina narkotikaproblem. Grundtanken bakom förslaget är att en person som har blivit beroende av narkotika inte, genom den nya kriminaliseringen, skall avskräckas eller hindras från att söka och få narkomanvård. Detta har kommit till uttryck i en regel, som går ut på att den som enbart konsumerar narkotika inte skall kunna straffas om han har sökt vård innan gärningen kommit till polisens eller åklagarens kännedom.

Jag vill understryka tre mycket viktiga saker i denna promemoria. För det första får inte ett förslag i denna riktning leda till att unga människor hindras från att söka vård. För det andra får inte själva berusningstillståndet kriminaliseras – det skulle strida mot all rättstradition. För det tredje tillgodoses i det framlagda förslaget något som mycket ofta hävdas i debatten, nämligen att unga människor inte skall sättas i fängelse enbart till följd av att de är missbrukare.

Det framgår av reservationerna och av de borgerligas inlägg att de trots detta förslag inte är nöjda, och nu kan vi alltså renodla diskussionen.

De borgerligas förslag skiljer sig från regeringens förslag på två punkter. De vill ha fängelse i straffskalan. De tycker alltså att det är angeläget att missbrukare döms till fängelse enbart på grund av missbruket. De vill inte heller vara med om att skapa garantier för att kriminaliseringen inte skall försvåra för eller hindra människor från att söka vård. Även där har de borgerliga debattörerna tydligen stor tillit till de straffrättsliga metoderna och mindre tillit till det sociala vård- och behandlingsarbetet.

De borgerliga är överens med regeringen om förslaget att all befattning med narkotika skall kriminaliseras, men på dessa två mycket viktiga punkter går de alldeles för långt. De vill alltså sätta unga människor som är missbrukare i fängelse enbart för deras missbruks skull, och de vill inte vara med om att skapa garantier för att det frivilliga vård- och behandlingsarbetet skall kunna fortsätta på ett framgångsrikt sätt.

Vi kommer att få möjligheter, herr talman, att debattera denna fråga i kammaren senare under året. Regeringen avser att, på grundval av den promemoria som har utarbetats och de remissvar som kommer in, lägga fram en proposition om ändring av lagstiftningen. Den kommer att föreläggas riksdagen i år.

Anf. 7 BJÖRN KÖRLOF (m) replik:

Herr talman! Jag fäste mig först vid att Lars-Erik Lövdén lämnade ett antal sifferuppgifter om utvecklingen av narkotikabrottsligheten. Jag skulle vilja uppmana honom att ta del av regeringens budgetproposition för i år, bil. 4, s. 121, där det talas just om utvecklingen av narkotikabrottsligheten. Där redovisas en del undersökningar som brottsförebyggande rådet har gjort om olika typer av mätningar som kan göras på narkotikabrottsligheten. Denna brottslighet anmäls inte av enskilda människor, utan den är i högsta grad s. k. spaningsbrottslighet. Det handlar alltså om vad polisen själv kan upptäcka. Mycket av den brottslighet man på det här viset upptäcker är alltså ett mer eller mindre tydligt resultat av polisens insatser.

Dessutom har riksåklagaren under åren lämnat olika anvisningar för användning av åtalsunderlåtelse vid narkotikabrott. Det leder till ett stort antal förändringar i sifferserierna. Enligt brottsförebyggande rådet är de här förklaringarna de viktiga, och man menar att narkotikabrottsligheten i stort egentligen inte har förändrats alls under denna tid. Men det är rätt som Lars-Erik Lövdén säger – det sade jag också i mitt anförande – att det finns vissa tecken som tyder på att hasch är ett mindre vanligt förekommande narkotiskt preparat bland skolungdomar än det var tidigare.

Jag vill också peka på att antalet grava narkotikamissbrukare hela tiden ökat inom kriminalvården. Det kan tolkas på olika sätt. Det kan tolkas som att missbruket håller på att koncentreras just till kriminalvårdens klientel, men det kan också tolkas som att fler och fler faktiskt ägnar sig åt grovt narkotikamissbruk.

Jag vänder mig också, herr talman, emot det litet sloganaktiga sätt att uttrycka sig som Lars-Erik Lövdén använder sig av när han säger att vi nu har fått svart på vitt: de borgerliga vill sätta unga människor i fängelse. Inte heller inom kriminalvården, en kriminalvård värd namnet, där man kan få till stånd ett vettigt behandlingsprogram mot missbruk eller där man kan föreskriva kontraktsvård och få en sådan vårdform till stånd, råder det väl något motsatsförhållande mellan att döma till frihetsberövande påföljd och åstadkomma sådan vård eller att döma till böter och inte få till stånd någon vård alls. I själva verket är det mycket som talar för att just en vårdform inom kriminalvården eller i form av kontraktsvård för väldigt många av de unga missbrukarna – här talar jag nu om upprepat missbruk, för det har aldrig varit tal om att döma en förstagångsmissbrukare till fängelse – skulle kunna vara ett rimligt mönster att följa utan att en slogan om att man skall sätta unga människor i fängelse behöver användas.

Anf. 8 HANS PETERSSON i Röstånga (fp) replik:

Herr talman! Jag känner kanske inte riktigt igen den glädjande statistik som Lars-Erik Lövdén för fram. Det är uppenbart att antalet fall har

minskat, men man kan fråga sig vad det beror på. När man har fått ett stort grepp om narkotikan, beror det ofta på stora insatser av polis och tullmyndigheter. Jag vet inte vilka prioriteringar dessa har haft under de senaste åren.

Sedan skall jag också hålla med om att det råder en osäkerhet i lagstiftningen, och det är den osäkerheten som vi under en rad av år har velat ta bort. Många menar att det skall finnas ett klart besked: Det är förbjudet att knarka. Det är ett viktigt budskap till ungdomarna. Ingen ung människa skall lockas att pröva på narkotika på grund av argumentet: Det är inte förbjudet.

Jag har, herr talman, litet svårt att här i kammaren diskutera en departementspromemoria, när jag knappt vet hur den ser ut. Jag vet definitivt inte hur den kommer att se ut efter remissbehandlingen. Jag vidhåller fortfarande att debatten här är något absurd.

Men jag skall till slut glädja mig åt att det socialdemokratiska partiet har genomgått någon form av omvandling, utom på ett sätt. Man fortsätter med ojusta anklagelser om att vi vill döma till fängelse, fastän man vet att vi i detta land inte kastar tonåringar i fängelse.

Anf. 9 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Herr talman! Vi kan vara överens om, Lars-Erik Lövdén, att viktiga insatser har gjorts på detta område. Likaså är vi överens om att det har skett attitydförändringar bland våra ungdomar. Det ser jag som mycket viktigt. Däremot behöver det göras ännu mycket mer på den sidan. Det är den allra viktigaste vägen att gå i förebyggande syfte.

Men vi är inte överens när det gäller bedömningen att kriminalisering av all befattning med narkotika inte skulle ha någon betydelse. Jag skall citera vad en förälder har sagt: Hur skall jag kunna förklara för mitt barn att det är tillåtet att använda något som är förbjudet att inneha? Det är så ologiskt. – Det håller jag med om, och det är ett av skälen till att det är viktigt att ändra lagen på den punkten.

Vi är heller inte överens när det gäller polisens resurser. Jag lade nogsamt märke till att Lars-Erik Lövdén sade att tullens insatser är tillräckliga och att polisens insatser är tillräckliga. Ja, det är tillräckligt bra det man gör med de resurser man har. Jag såg något av debatten i TV i går där Lars-Erik Lövdén verkligen fick höra skäl för att det behövs satsningar på polisens område. Det har skett en minskning av polisens resurser under de senaste åren, medan kriminaliteten och våldet i samhället har ökat.

Jag håller med om att det är viktigt att vi alla skall ta ett stort ansvar, att vi skall ta allvarligt på dessa frågor och att det behövs effektivare insatser. Men hur kan man då i samma anförande säga att polisens resurser är tillräckliga? Det är de ju inte, enligt alla som arbetar inom detta område. Det är skälet till att vi från centerns sida vill satsa mera på åtgärder mot narkotikamiss bruket och försöker påverka regeringen att inse att ytterligare åtgärder behövs.

Att sätta unga människor i fängelse är det inte tal om – det har vi hört här tidigare – men möjligheten bl. a. till kroppsvisitation och kontraktsvård ser vi som mycket viktig.

Prot. 1986/87:74
18 februari 1987

*Åtgärder mot narkotika-
kamisbruket*

Anf. 10 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Herr talman! Först till Björn Körlof: Man skall naturligtvis inte dra alltför stora växlar på kriminalstatistiken; det är också jag väl medveten om. Men jag tycker ändå att de siffror jag visade om brottslighetsutvecklingen sedan 1982 ger en antydning om att det har skett en nedgång av narkotikabrottsligheten. Hur stor den är kan man ha olika uppfattningar om, men siffrorna är så pass tydliga att de visar att en förändring av narkotikabrottsligheten uppenbarligen har skett. När man kopplar samman dessa siffror med andra uppgifter, exempelvis de uppgifter man fått fram från skolöverstyrelsen, av värnpliktsundersökningar och liknande, tror jag att man på goda grunder kan hävda att vi har lyckats pressa tillbaka missbruket.

Hans Petersson i Röstånga säger när jag nämner brottsutvecklingen att det kan hända att polisen inte satsat lika stora resurser på detta område under senare år. Han vet inte vad man har prioriterat. Men Hans Petersson sitter ju i rikspolisstyrelsen, och det har klart uttalats att narkotikabrottsligheten är ett av de tre prioriterade områdena i polisens arbete. Man har under senare år starkt prioriterat insatserna mot denna typ av brottslighet. Jag tror alltså inte att man kan hävda att utvecklingen inom narkotikabrottsligheten är beroende av att polisens insatser har minskat.

Varför inte fängelse i straffskalan? Jag tycker att denna fråga är så viktig att jag skall ägna några ord åt den.

Först och främst är detta en fråga om en ny form av kriminalisering. Enbart det skälet, menar jag, borde tala för att man inskränker sig till straffskalan för böter. Det viktiga är att vi inte skapar en lagstiftning som förhindrar eller på något sätt riskerar att unga människor låter bli att söka vård och behandlingsinsatser.

Jag tror inte man blir bättre eller får hejd på sitt missbruk av att sitta i fängelse. Jag tror att det är genom vård och behandlingsinsatser – i första hand *frivilliga* vård- och behandlingsinsatser med en motivation från missbrukarens sida – som man kan nå framgång när det gäller att bekämpa missbruk. Det borgerliga förslaget – både synsättet på straffrihetsregeln och kravet på fängelse i straffskalan – skulle allvarligt försvåra det frivilliga vård- och behandlingsarbetet. Uppbyggnaden av denna vård- och behandlingsform pågår ganska framgångsrikt runt om i landet.

Anf. 11 BJÖRN KÖRLOF (m) replik:

Herr talman! Jag har förståelse för att Lars-Erik Lövdén vill tolka kriminalstatistiken som han uttryckte det: att man på goda grunder kan hävda att man lyckats pressa tillbaka narkotikabrottsligheten. I annat fall kommer socialdemokraternas valslogan från 1982 att göra rent hus med knarket att te sig litet besvärlig inför mötet med väljarna 1988. Jag tror – precis som Lars-Erik Lövdén sade – att man skall vara utomordentligt försiktig med kriminalstatistiken när det gäller just narkotikabrottslighet. Jag tror att mörkertalen är mer utpräglade på detta område än på många andra. Det är alldeles uppenbart att detta är en brottslighet som i helt avgörande grad kommer fram genom polisens och tullens insatser och som inte anmäls av enskilda människor. Helt klart är att förändringarna i sifferserierna beror på förändrad åtalspraxis och även i hög grad på de

insatser polisen gjort mot framför allt gatulangningen. De höga siffror vi hade när det gäller brottsligheten under det tidiga 80-talet berodde framför allt på polisens insatser mot gatulangningen. Men dessa insatser har avstannat i Stockholmsområdet det senaste året. Även om man försöker vara optimist skall man vara realist när man tittar på narkotikabrottslighetens utveckling. Det finns mycket som talar för att tung narkotika i ökande grad kommer in i landet. Detta kan också förklara att en så stor andel av kriminalvårdens klientel är tunga narkotikamissbrukare.

En liten synpunkt på detta med fängelse i straffskalan: Från moderata samlingspartiets sida har det från början varit helt klart att förstagångsförbrytare – när det gäller denna typ av brottslighet – inte skall dömas till fängelse utan i första hand till böter. Bötesstraffet skall uppfattas som en varning. Naturligtvis måste upprepad brottslighet leda till straffskärpningar. Vid upprepad brottslighet handlar det mer eller mindre om utvecklat missbruk och dessa missbrukare är bötesimmuna. Då måste en annan typ av påföljdssystem skapas. Avsikten är naturligtvis inte att sätta dessa missbrukare i fängelse utan att med hotet om fängelse som en realistisk bakgrund ge dem vård av något slag. Kontraktsvård är en möjlighet. Man kan också tänka sig olika typer av villkorliga domar med föreskrifter om vård.

Lars-Erik Lövdén hävdar att vård måste fram, men den måste kombineras med en realism i bedömningen av hur straffskalan skall vara utformad.

Anf. 12 HANS PETERSSON i Röstånga (fp) replik:

Herr talman! Det är självklart, Lars-Erik Lövdén, att jag är medveten om statsmakternas prioriteringar. Man prioriterar kampen mot narkotikabrotten.

Men det är faktiskt inte så enkelt; det beror nämligen också på hur många poliser som finns tillgängliga inom de enskilda polisdistrikten för att göra de särskilda razzior Björn Körlof talade om – razzior som gjordes för ett antal år sedan i Stockholm men som jag inte hört något om på flera år. Det är alltså fråga om tillgång till personal. Hur mycket kan man avstå?

Jag vill också säga att vi kan aldrig stoppa inflödet av den illegala narkotikan oavsett vilka prioriteringar vi gör i riksdagen eller vilka prioriteringar regeringen gör. Det beror helt enkelt på antalet konsumenter. Den dag då det inte finns några konsumenter kommer försäljarna inte att ha någon att göra affärer med. Vi måste alltså försöka stoppa konsumtionen. Därför är det naturligt att vi ger människor ett klart och rakt besked: Det är förbjudet att knarka! Det är en ståndpunkt som vi i folkpartiet har drivit en rad år och som vi förmodligen kommer att driva också i nästa valrörelse.

Anf. 13 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Herr talman! Det finns många grupper i samhället som inte tillräckligt har fått del av de förebyggande åtgärderna, vilka är så viktiga. För att kunna ge mer information bör vi i större utsträckning än hittills anlita föräldrar till barn med drogproblem.

Det har fattats beslut om prioriteringar på många områden, t. ex. för att bekämpa den ekonomiska brottsligheten, narkotikabrottsligheten och den traditionella brottsligheten mot enskilda. Det har också talats om priorite-

ringar för att behandla ansökningar om asyl liksom det har sagts att det bör ske en prioritering vad gäller fotpatrullering av poliser och kvarterspoliser. Ja, prioriteringar behövs, men det går inte att göra dem samtidigt som antalet polismän i landet sänks och resurserna minskar. Den ekvationen går inte ihop.

Det årliga antalet avgångar inom poliskåren uppgår till ca 460, medan intagningen till polishögskolan enligt regeringens förslag kommer att uppgå till enbart 150. Det rimmar illa med behovet, och det är mot den bakgrunden som vi har föreslagit en intagning av 460 elever.

Är det skälet till att Lars-Erik Lövdén inte vill nämna något om obalansen på resurssidan? Är det för känsligt? Det finns, som jag sade tidigare, en mycket kraftig opinion ute i landet för en omfördelning av 350 tjänster. Orsaken är naturligtvis de nuvarande bristerna, men dessa brister måste enligt vår mening avhjälpas genom en utökning av antalet tjänster.

Anf. 14 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Herr talman! Vi får tillfälle att senare här i kammaren återkomma till en debatt i frågan om polisresurserna. Det är kanske inte direkt ämnet för dagens debatt. Det kan dock inte hävdas att antalet poliser i dag är mindre än det var år 1982. Det finns inget underlag för ett sådant påstående.

Förstagångsmisbrukaren, säger Björn Körlof, skall naturligtvis inte dömas till fängelse. Jag undrar hur en förstagångsmisbrukare ser ut. Den som är narkotikamisbrukare har väl använt narkotika vid ett antal tillfällen. När skall fängelsestraff komma i fråga enligt moderaterna? Skall den som påträffas narkotikapåverkad andra eller tredje gången dömas till fängelse för att avskräckas från fortsatt missbruk? Jag har i de tidigare debatterna inte fått något riktigt svar på frågan i vilka fall fängelsestraff skall tillgripas. Min uppfattning är att man inte skall döma någon till fängelse bara därför att han eller hon brukat narkotika. Det är bättre att skapa vård- och behandlingsprogram som är bra, effektiva och framgångsrika. Det är också bättre att tillvarata socialtjänstens resurser för att nå missbrukaren. Borgerliga debattörer inriktar sig alltför ofta på de straffrättsliga instrumenten i stället för att debattera socialtjänstens resurser och möjligheter.

Vi är överens om att kriminalisera all befattning med narkotika, även tillförsel till kroppen. Men ert förslag är så långtgående att det skulle innebära ett allvarligt hot mot den frivilliga vård och behandling som är på gång runt om ute i landet. Jag tycker att det är inte riktigt att ta ansvar för en framgångsrik narkotikapolitik att acceptera en sådan lösning som ni föreslår.

Talmannen anmälde att Björn Körlof och Ingbritt Irhammar anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 15 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Vi har från vpk inga egna yrkanden i den här omgången av narkotikafrågan, men det är naturligtvis skäl, i den situation som råder, att vi deklarerar vår tidigare ganska välkända ståndpunkt.

Det mest beklämmande som man kan uppleva i politiken är när valda företrädare för Sveriges folk försöker skaffa sig popularitet genom att söka

motsvara vulgära, primitiva och korttänkta opinioner. Ytterst osmakligt är det när man försöker förskaffa sig denna popularitet genom att driva tesen att man skall bura in så många av sina medmänniskor som det är möjligt.

Det är speciellt stötande att de medmänniskor som det handlar om är många gånger de mest nedbrutna och sig i de mest eländiga livssituationer befinnande personer, eller det är ungdomar som på grund av vilsenhet och relationsstörningar har hemfallit till ett drogmissbruk.

Det är egentligen fel att diskutera det här som en justitiefråga. Handeln med narkotika må vara en justitiefråga, men hur man skall hantera människor som är hemfallna åt missbruk och befinner sig i olika former av relationsstörningar och personlighetsstörningar, utslagningssituationer eller vad det kan vara, är en social fråga, och den hör egentligen inte hemma i en justitiedebatt.

Den typ av störning som ligger bakom drogmissbruk är ofta en ganska djupgående sådan. Ytligt sett kan även barn ur så att säga välanpassade familjer hamna i sådant, men när man tittar litet närmare på de individuella fallen skall man se att det finns alltid en bakgrund, en förhistoria. Det beteende som missbruket representerar och som den unge kommer allt djupare in i är mycket svårt att bryta. Man kan inte bryta det med repressalier. Det är en ofruktbar väg.

Innan narkotikan kom in och vi hade drogproblem av väsentligen annat slag, hade vi i Sverige väldigt länge en tvångstradition och repressalietradition gentemot missbrukare, och den visade sig vara misslyckad. Det visade sig att den på intet sätt påverkade deras situation.

Så fick vi en ny sociallagstiftning 1981. Med de nya arbetsmetoder som den medgav och den nya anda som den trots allt i begränsad mån förmådde skapa fick vi de första hoppfulla tecknen på att det handlar om helt andra ting än repressalier, hot och straff.

Jag skall inte anklaga moderaterna, för de har haft en konsekvens i sin hållning, men jag tycker att det är väldigt oansvarigt av mittenpartiernas företrädare att ni nu sviker de principer som ni ändå var med om att utforma under det långvariga arbete som föregick den nya socialtjänstlagen.

Ni har svängt här på ett rätt anmärkningsvärt sätt, och jag kan inte tolka det på något annat sätt än att de svaga, människorna med problem, de nedbrutna, de som har svårigheter, väger i era valpolitiska överväganden mycket lätt i jämförelse med den korttänkta och reaktionära opinion som ni här har gått till mötes.

Jag kan inte heller underlåta att säga att det ligger en oerhörd oansvarighet i att vilja öka det repressiva trycket, att vilja skärpa hoten, att vilja skärpa straffen, att vilja straffa fler människor för ett missbruk, i ett läge där vi vet att vi inte kan ta om hand ens alla dem som frivilligt kommer och söker vård. Man kan ställa sig frågan: Var skall de då placeras? Skall de vara kvar i fängelserna? Den där vackra idén om kontraktsvård håller ju inte så länge man inte kraftigt har rustat upp och utvidgat resurserna för den frivilliga behandlingen. Skall de vara kvar i häktena? Skall de förvaras i särskilt uppbyggda barackstäder, eller hur har herrarna och damerna tänkt sig att det hela skall fungera? Ert prat om att man skall omvandla fängelsestraff till kontraktsvård är ju praktiskt fullständigt ogörligt i nuvarande situation.

Ni skall också sätta detta i samband med den attityd ni har på den kommunala finanssidan. Det är just de borgerliga partierna som allra mest intensivt propagerar för nedskärning av statens överföringar till kommunerna. Ni vill ha minskat finansiellt stöd till de kommuner som behöver pengar för att ta dessa svåra problem om hand. Ni kräver att de skall ta dem om hand, och om de inte kan det skall ni straffa dem. Då skall det vara hot och repressalier. Men när det gäller resurser ställer ni inte upp, för då skall ni skära ner de kommunala verksamheterna och ytterligare försvåra den redan mycket pressande situationen på det här området. Jag ser inte att det går ihop. Det är ett uttryck för den yttersta ansvarslöshet och för en vulgär form av populism.

Man kan peka på situationen när det gäller aids – en dödlig, smittosam åkomma som det för dagen inte finns några botemedel mot – och se den i relation till vad de borgerliga förslagen skulle åstadkomma. Vad är en av de mest väsentliga åtgärderna när det gäller att bekämpa aidssmittan? Jo, det är naturligtvis att få de sprutnarkomaner som riskerar att sprida smittan mycket snabbt att bryta sitt missbruk och söka behandling. Och nu söker de behandling. Rädslan för aids och den stigande insikten om vad missbruket innebär har gjort att fler och fler söker sig till de frivilliga behandlingsinstitutionerna. Vad skall vi svara de människorna? De kommer alltså till ett behandlingssystem som är svårt underförsörjt, där det är långa väntetider, där man arbetar under knappa materiella förhållanden, och begär hjälp. Då skall vi svara dem: Vi kan inte ge er någon hjälp. Vi kan inte ge er någon kontraktsvård eller någon annan vård för den delen. Men vi kan ge er straff, vi kan ge er böter, och har ni hållit på riktigt länge och upprepat ert missbruk kan ni också få fängelse.

Är det ett svar som vi skall ge dem? Är det ett ansvarsfullt svar som står i överensstämmelse med den hotande medicinska situation som aidsproblematiken innebär? Det är i dag så, att man inte ens har platser på de institutioner där man tar missbrukare om hand med LVM, alltså med tvång. Inte ens det måttet av platser räcker för att ta hand om alla tvångsomhändertagna. Vad skall vi då göra, om vi skall tvångsomhänderta ännu fler? Var skall de förvaras? Det är den frågan ni skall besvara.

Och vilka reaktioner väcker ni bland dem som har börjat förstå att sprutnarkomani är en allvarlig smittorisk och att de löper fara för sitt liv också i det här hänseendet? Vad skall vi svara dem när de på det här sättet kommer till den frivilliga vården? Tror ni att de reagerar positivt, tror ni att de över huvud taget får något förtroende för vårdapparaten eller att de alls skulle söka sig dit, om det måste ske under hot? Jag förstår inte hur man över huvud taget logiskt kan resonera på det sättet.

Vad jag är mest förvånad över är Hans Peterssons i Röstånga resonemang. Enligt vad jag har inhämtat i massmedia lär han vara anhängare av att man skall dela ut fria sprutor till sprutnarkomaner – en medicinsk åtgärd som jag mycket väl kan ställa upp på, eftersom det är en nödfallsåtgärd som man kan ta till i ett läge där man vill minska smittoriskerna. Man skall alltså erbjuda fria sprutor för att minska smittorisken, men när narkomanerna kommer och skall ha sina fria sprutor skall de mötas av hot om straff och repressalier. Vad är detta för slags tänkande? Det finns ju ingen logik, bara vulgär populism.

Vårt parti kommer aldrig att ställa upp på vare sig den människosyn som ligger bakom eller detta mycket opraktiska och oansvariga beteende som ni visar när det gäller attityderna till de konkreta problemen.

Prot. 1986/87:74
18 februari 1987

*Åtgärder mot narkotika-
kamiss bruket*

Anf. 16 HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Jag skall gå förbi den svepande och nästan otroliga kritik som Jörn Svensson framförde. En sak vill jag emellertid säga till honom: Fortfarande har läkare tysthetslöfte. Om en narkoman går till en läkare, kan han med fullt förtroende framföra sina bekymmer till denna läkare eller till sjukvårdspersonalen över huvud taget.

Beträffande den motion som jag har väckt om rena sprutor till sprutnarkomaner vill jag framhålla att sprutorna skulle delas ut av läkare under den tid som det ges läkarvård. Svårare än så är det faktiskt inte, Jörn Svensson, även om det går att låta hur indignerad som helst och ta till de största brösttoner. Håller vi oss till realiteter förenklas kanske verkligheten på ett för Jörn Svensson märkligt sätt.

Anf. 17 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Hans Petersson i Röstånga erkänner nu själv att han är ute för att förenkla verkligheten. Nu är verkligheten inte så enkel. Jag har förebrått er just detta att ni förenklar verkligheten. Ni är rättare sagt blinda för mycket väsentliga och avgörande sidor av den.

Det låter sig sägas att en patient alltid skall kunna ha förtroende för sin läkare, men vi vet att det inte fungerar så när det gäller aidsproblematiken. Många av de HIV-smittade har inte det förtroendet. Det har med anonymitetsfrågan, som ju folkpartiet i och för sig har drivit, och med andra frågor att göra. Här finns det en misstro mot myndigheter av olika slag. Man känner sig inte säker, och man vet att man efterspanas och kan straffbeläggas för missbruket som sådant. Detta måste rimligtvis ha en återhållande verkan på en människas benägenhet att söka sig till olika samhälleliga instanser för vård och behandling. Så förhåller det sig obestriddligen. Sedan kan man hur mycket som helst försäkra personerna i fråga om anonymitet och förtroende. Människorna reagerar på detta sätt när det i bakgrunden finns ett hot och ett strafftänkande, som kan omsättas i handling, om de blir avslöjade. Men detta är ju en detalj i det hela. Hans Petersson känner jag sedan många år tillbaka som en seriös riksdagsman och därför tycker jag att han hellre borde ha svarat på det som för honom ändå måste vara den centrala frågan: Hur hanterar vi de människor som vi nu inte kan ta hand om i frivilligvården? Skall dessa människor när de ger sig till känna löpa risken att utsättas för repressalier och straff? Tror Hans Petersson på allvar att de då i någon större utsträckning kommer att ge sig till känna? Det är denna fråga som jag tycker att just Hans Petersson skall besvara. Det är en fråga om politisk logik, om insikt om sociala problem och sociala funktioner. Det är också en fråga om politisk moral.

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter debatten om kulturutskottets betänkande 8.)

Kammaren övergick till att debattera lagutskottets betänkande 11 om upphovsrätt och tryckfrihet.

Anf. 18 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Laguskottets betänkande 11 handlar om förhållandet mellan upphovsrätt och tryckfrihet. Bakom denna måhända kryptiska rubrik döljer sig flera grundläggande fri- och rättighetsfrågor. Den något svårfångade problematiken aktualiserades av det s. k. manifestmålet i Göteborg.

En teaterregissör hade upprättat ett förslag till konstnärlig målsättning för teatern. Detta förslag spreds i form av ett manifest inom, men inte utom, teatern. Sedermera infördes manifestet i en dagstidning utan upphovsman- nens tillstånd. Vid en rättslig bedömning fastslog högsta domstolen slutligen att upphovsrättsintrång förelåg och dömde både till straff och till skadestånd.

I anledning härav framfördes från många håll stark kritik. Vissa kritiker påstod t. o. m. att man trampat på den kanske mest grundläggande rättighe- ten i en demokrati – yttrandefriheten. I motion L245 av Karin Ahrland och Birgit Friggebo begärs en särskild utredning för att klarlägga förhållandet mellan upphovsrätt och tryckfrihet.

Utgångspunkten för en sådan utredning måste vara de grundläggande principerna om yttranderätt och informationsfrihet. Föreliggande begräns- ningar genom upphovsrätt och handlingssekretess synes alltför vittgående. I vissa fall skyddas produkter trots att de får anses ha ett förhållandevis ringa skyddsbehov. Gällande referaträtt och offentlighetsprincip har också visat sig vara otillräckliga. Andra möjligheter bör därför förutsättningslöst prövas. Företrädet för upphovsrätten kan minskas. Offentlighetsprincipen kan utvidgas till att omfatta upphovsrättsliga verk inom och delvis även utanför myndigheterna. Den s. k. tryckfrihetsinstruktionen kan breddas för att mera beakta yttrandefriheten. Vid tvist bör frågan prövas av en jury.

Inriktningen bör vara att ett upphovsrättsintrång kan vara straffritt i sådana fall där det föreligger ett påtagligt intresse av information och debatt. Inom regeringen pågår ett arbete med en proposition om yttrandefrihet. Men det kan inte förutsättas att man i detta sammanhang annat än marginellt kan lösa de problem från yttrande- och informationsfrihetssynpunkt som aktuali- serats i motionen. Därför är det motiverat att särskilt utreda förhållandet mellan det upphovsrättsliga och det tryckfrihetsrättsliga regelsystemet.

Herr talman! Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till folkpartiets reservation i betänkandet.

Anf. 19 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Som Bengt Harding Olson sade var det med anledning av högsta domstolens utslag i det s. k. manifestmålet som ledamöter från moderaterna och folkpartiet under förra årets allmänna motionstid motione- rade om förändringar i den upphovsrättsliga och tryckfrihetsrättsliga lagstift- ningen. Folkpartiet har fullföljt sin uppfattning i en reservation, där man vill ha ett tillkännagivande till regeringen.

Jag skall ge min version av bakgrunden, även om den finns beskriven i betänkandet.

I samband med diskussionen om den konstnärliga inriktningen vid Göteborgs stadsteater blev en utomstående regissör inbjuden att komma till

Göteborg för att diskutera eventuell anställning vid teatern. Under resan dit skrev han ned ett antal punkter som han skulle ha som utgångspunkt för diskussioner med personalen. Hans avsikt var att så småningom formulera ett slags gemensam överenskommelse med personalen om hur arbetet i framtiden skulle bedrivas. Han kallade sitt utkast manifest.

Tankarna redovisades för olika grupper av personalen vid detta och senare tillfällen, och några av personalens representanter fick kopior av anteckningarna för att kunna informera vidare. Därvid poängterades att förslaget inte var färdigt och att det inte fick spridas vidare eller publiceras. Teaterns styrelse fick muntlig information om diskussionerna men ingen skriftlig, med samma motivering som jag tidigare sagt. Teatern fick alltså aldrig någon förfoganderätt över manifestet.

Däremot fick Göteborgs-Posten fatt på ett exemplar, och trots teaterchefens protester publicerades manifestet på dess ledarsida. Chefredaktören och kulturredaktören åtalades vid Göteborgs tingsrätt för brott mot upphovsrättslagen. De frikändes i tingsrätten, men domen ändrades sedan av hovrätten till fällande. Högsta domstolen har också slutligen fastställt hovrättens dom.

Domen har upprört Göteborgs-Posten, och folkpartiet kan naturligtvis inte acceptera att dess husorgan kan begå ett misstag. Motionärerna menar i sin motion att det inte är tillfredsställande att man inte kan publicera en handling om det finns ett påtagligt intresse av information och offentlig debatt. Anta, skriver de, att ett politiskt parti, kanske med omstörtande verksamhet på sitt program, är i färd med att utarbeta ett mer preciserat handlingsprogram för en bestämd tid och att en tidning påträffar ett skriftligt utkast till programmet och låter publicera det. Rättsläget, skriver motionärerna, låter anta att tidningen även i det fallet skulle begå ett brott.

Motionärerna ger ytterligare ett exempel: "Anta att en tidning lyckas spåra en hyllningsdikt som en svensk diplomat har författat och tillägnat diktatorn i det land där diplomaten tjänstgör." Även i det fallet skulle en tidning som publicerar dikten kunna dömas till både straff och skadestånd, framhåller de – det är ganska fantastiska jämförelser med anledning av det lilla manifest som det gäller.

Högsta domstolen påpekar att det kan uppstå situationer där yttrandefrihetsintresset gör sig gällande med sådan styrka att domstolarna rimligen måste ta ansvar för en friande dom, men att det i manifestmålet inte rör sig om ett fall där intresset av yttrandefrihet står i sådan bjärt motsättning till skyddet för upphovsrätten som det då måste vara fråga om.

Tidningens intresse av att ge allmänheten information hade kunnat fyllas genom ett referat av idéer och faktauppgifter i manifestet som inte inkräktade på Peter Oskarssons ensamrätt till verket. HD påpekar också att man inte kan bortse från hans uttryckliga önskan om att han inte ville ha någon offentlig spridning av utkastet, eftersom det inte var färdigformulerat.

Konstitutionsutskottet har yttrat sig över motionerna och anser inte att några åtgärder från riksdagens sida är påkallade med anledning av utfallet i det här målet.

Lagutskottets majoritet har samma uppfattning. Den ordning som motionärerna åsyftar skulle innebära en kraftig urholkning av upphovsmännens

privaträttsliga skydd, och med hänsyn till den betydelse som upphovsrätten har kan utskottet inte ställa sig bakom en sådan ordning. Den är inte heller förenlig med de förpliktelser som Sverige har enligt Bernkonventionen.

Utskottet avstyrker alltså bifall till motionerna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till hemställan i lagutskottets betänkande nr 11 och avslag på reservationen.

Anf. 20 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Det här ärendet handlar inte direkt eller uteslutande om Göteborgsmanifestet. Det är därför litet tråkigt att vi här får höra från majoritetens representant att folkpartiets inställning närmast skulle bero på att Göteborgs-Posten är ett husorgan för folkpartiet. Jag vill poängtera att det här gäller en principiell angelägenhet, som rör mycket viktiga yttrandefrihets- och informationsfrihetsfrågor. Låt oss hålla oss på detta seriösa och principiella plan.

Det är en självklarhet – jag trodde inte ens att jag skulle behöva säga det – att folkpartiet med sin motion och sin reservation inte på något sätt önskar att svensk lagstiftning skall komma i konflikt med Bernkonventionen. Slutligen vill jag också poängtera att man om man förstärker yttrandefriheten får en motsvarande urholkning av upphovsrätten.

Det är med naturnödvändighet på det sättet. Men verkligheten är inte så enkel att man bara kan satsa på det ena eller på det andra. Det är därför som man enligt folkpartiets mening måste göra en avvägning mellan yttrandefrihet å ena sidan och upphovsrätt å den andra. Den avvägningen kan inte här och nu fångas i en exakt laglig formulering, men vi har krävt – och det tycker vi är rimligt – att en särskild utredning tar fram ett underlag, som gör det möjligt att åstadkomma denna för en demokrati så utomordentligt viktiga balans.

Anf. 21 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Folkpartiet använder manifestmålet som utgångspunkt både för sin motion och för sin reservation. Det var därför jag läste det som uttalades i högsta domstolens dom om behovet av avvägning mellan yttrandefrihet och upphovsrätt. Jag vill upprepa att högsta domstolen påpekar att det kan uppstå situationer, där yttrandefrihetsintresset gör sig gällande med sådan styrka att domstolarna rimligen måste ta ansvar för en friande dom, men att yttrandefrihetsintresset i det här målet inte har den styrkan. Man hade kunnat tillgodose det informationsintresse som ansågs föreligga på annat sätt.

Eftersom vi inte har något annat exempel som anknyter till påståendet att det skulle vara fel på den nuvarande avvägningen, måste vi göra bedömningen att manifestmålet i sig inte för närvarande ger skäl för några uttalanden till regeringen.

Anf. 22 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Det är riktigt att vi använder manifestmålet som en utgångspunkt för denna viktiga principdiskussion. Men jag vill poängtera att man vid en synnerligen omsorgsfull läsning av högsta domstolens dom

närmast får fram att högsta domstolen anser att det finns ett visst behov av en lagändring eller att det i varje fall är lämpligt att diskutera en sådan.

Prot. 1986/87:74
18 februari 1987

*Tjänstebostäder för
präster*

Anf. 23 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Vad man talar om i domen är offentlighetsprincipen när det gäller exempelvis kommunala bolag och liknande. Men inte heller det är tillämpligt i det här fallet, eftersom Peter Oskarsson icke var anställd på stadsteatern och icke hade överlämnat materialet till stadsteatern. Materialet var alltså inte i stadsteaterns ägo vid det här tillfället.

Anf. 24 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Det är viktiga påpekanden som görs här. Det visar just hur komplicerad problematiken är. Det enda som folkpartiet begär – och vi tycker att detta är ganska modest – är att man går igenom dessa viktiga punkter i en särskild utredning. Vi anser inte att det är för mycket begärt. Jag kan inte förstå varför man är så rädd för att utreda de här frågorna.

Jag vill än en gång poängtera hur oerhört betydelsefull en generös yttrandefrihet är i en demokrati.

Anf. 25 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Om man skall tillsätta utredningar måste det finnas skäl för att göra det. Majoriteten anser inte att det i det läge som ärendet befinner sig i finns några skäl för en utredning. Vi kan ju inte tillsätta utredningar för utredningarnas egen skull.

Anf. 26 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Folkpartiet tycker att det finns skäl för en sådan utredning.

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter debatten om kulturutskottets betänkande 8.)

Kammaren övergick till att debattera kulturutskottets betänkande 8 om tjänstebostäder för präster m. m.

Tjänstebostäder för präster m. m.

Anf. 27 MATS O KARLSSON (s):

Herr talman! Kulturutskottets betänkande 1986/87:8 behandlar proposition 1986/87:13 om tjänstebostäder för präster och om förvaltningen av kyrklig jord. Det är således två skilda kyrkliga frågor som tas upp i propositionen och i betänkandet. I den ena frågan – om prästernas tjänstebostäder – tillstyrker utskottet enhälligt propositionen, så när som på att ikraftträdandet föreslås framflyttat ett halvår. I den andra däremot – om avskaffandet av boställsnämnderna – har en borgerlig-kommunistisk majoritet bildats, som föreslår avslag på propositionen. Vi socialdemokrater föreslår i våra reservationer bifall till propositionens förslag, och jag yrkar bifall till reservationerna.

När det gäller prästernas tjänstebostäder kan jag inskränka mig till att konstatera att två principer ligger bakom förslaget. Torgny Larsson kommer senare att utveckla vår syn i den frågan. Principerna är dels avskaffande från statens sida av tjänstebostadsvånget även för denna kategori anställda, dels överförande till kyrkans egna organ att avgöra även dessa frågor. Jag yrkar bifall till utskottets förslag under de moment som avser tjänstebostadsfrågan.

Så till den del som handlar om förvaltning av kyrklig jord. Den specialreglerade kyrkliga egendomens förvaltning är omgärdad av komplicerade rättsliga förhållanden. Grundläggande regler finns i lagen om förvaltning av kyrklig jord (1970:939) och lagen om kyrkliga kostnader (1970:940). Mer detaljerade regler finns i förordningen om förvaltning av kyrklig jord (1971:860).

Stiftsnämnderna är förvaltningsorgan för en del av den specialreglerade egendomen. Under stiftsnämnden fullgörs vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter av särskilda boställsnämnder med en mera lokal sakkunskap i fråga om jordbruk. Boställsnämnderna tillkom 1925. De hade i uppgift att för statens räkning bevaka att avkastningen av den kyrkliga jorden var hög och jämn. Sedan 1983, när det nya systemet för skatte- och kostnadsutjämning mellan de kyrkliga kommunerna infördes, kvarstår inte detta behov. Boställsnämnderna skulle vidare främja strukturåtgärder inom den kyrkliga jorden. Den uppgiften fullgörs numera av lantbruksnämnderna för kyrklig såväl som för övrig jordbruksmark.

Under årens lopp har kritik i olika hänseenden förts fram mot förvaltningen av kyrklig jord från såväl representanter för kyrkans jordbruksarrendatorer som företrädare för stiftsnämnder och pastorat. Även kammarkollegiet har lagt fram förslag till förändringar.

Mot bakgrund av denna kritik har förslaget i propositionen utarbetats. Det innebär att de särskilda boställsnämnderna avskaffas. Beslutsrätten i arrendefrågor flyttas ut till pastoraten – dvs. förvaltarna av jorden, de som närmast berörs och har det direkta intresset för hur den används och vad den avkastar skall också få besluta. Syftet med förslagen i propositionen kan alltså sägas vara dels en förenkling av regler och byråkrati, dels en decentralisering av beslutanderätten. Ansvar och befogenheter läggs ut, och beslutsvägar kortas.

Förslagen i propositionen har föregåtts av en utredning, vars förslag har remissbehandlats. Nästan samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget att avskaffa boställsnämnderna. Bl. a. Boställsledamöternas riksförbund tillstyrker att nämnderna avskaffas. Enligt den särskilda ordning som gäller för beslut om vissa kyrkliga angelägenheter har regeringens förslag varit föremål för kyrkomötets behandling i augusti 1986. Kyrkomötet har enhälligt ställt sig bakom de förslag som nu återfinns i propositionen.

Herr talman! Mot denna kortfattade bakgrund till förslaget att avskaffa boställsnämnderna – omfattande kritik mot dagens ordning, utredning och tillstyrkan av remissinstanser, åsyftad förenkling och decentralisering, samt ett enigt kyrkomöte – trodde vi väl alla att detta var en proposition som kulturutskottet inte skulle behöva ägna särskild möda åt. Den borde rakt av kunna tillstyrkas.

Så har emellertid inte blivit fallet. En ohelig allians – eller är den kanske

helig med hänsyn till frågans kyrkliga anknytning? – har uppstått i utskottet. Såvitt jag kan bedöma från fyra helt skilda utgångspunkter har de borgerliga partierna och kommunisterna enat sig. Den enda gemensamma faktorn tycks ha varit frestelsen att få avslå en proposition.

Det argument för ett avslag som anförs av utskottsmajoriteten är av formellt slag. Man vill skjuta på ställningstagandet till ett senare tillfälle. Det är på sitt sätt symtomatiskt – man bekänner sig gärna till krav på förenkling, avbyråkratisering och decentralisering, men när förslag kommer hittar man alltid något skäl emot eller vill åtminstone skjuta upp genomförandet. De käcka parollerna visar sig vara mest munväder.

Vad kan moderaterna ha för invändningar mot att den statliga förvaltningsmyndigheten boställsnämnden avskaffas och att den fria marknaden får gälla även för kyrkans markupplåtelse?

Vad har centern emot att statlig styrning och reglering ersätts av lokalt beslutsfattande i pastorat och församlingar?

Folkpartiets agerande i frågan är värt en egen mäsas. Folkpartiet har i år en partimotion om avskaffande av statskyrkan. En konsekvens av en sådan inställning borde vara att man stöder en inriktning mot att alltmer beslutsfattande flyttas till inomkyrkliga organ utan statlig inblandning. Propositionen är verkligen uttryck för en sådan inställning. I sin kommittémotion till den aktuella propositionen har folkpartiet också levt upp till dessa sina principer. Man tillstyrker propositionen. I konstitutionsutskottets yttrande bildar fp-ledamöterna majoritet med socialdemokraterna för att tillstyrka propositionen i denna del. Men så har en vilseförd folkpartist – som för övrigt även återfinns i kommittémotionen – råkat skriva på även en flerpartimotion för uppskov. Och så, då uppstår frestelsen att bilda majoritet med vpk mot ett regeringsförslag – och då faller alla högstämda principer om en fri folkkyrka och frihet från statlig inblandning.

Folkpartiet brukar kallas vindflöjel. Att vara liberal är att vara klußen, har en av alla deras f. d. partiledare sagt. I detta ärende, herr talman, har folkpartiet uppträtt som en klußen vindflöjel!

Hur har då vpk kunnat hamna i borgarburen i denna fråga? Det är sannerligen svärbegripligt. Den enda teori jag kan lansera är att det är ett stort missförstånd. Vpk kanske tror att boställsnämnderna är ett skyddsorgan för stackars utsugna jordproletärer på den svenska landsbygden. Det är i så fall ett missförstånd. Landets ca 2 000 prästgårdsarrendatorer befinner sig nog bland den bättre ställda halvan av landets jordbrukare. De har definitivt lika goda möjligheter att hävda sin rätt som andra arrendatorer har. De behöver inte det extra skyddsnät som boställsnämnderna måhända utgör. Som vi påpekar i vår reservation har ju alla jordägare och arrendatorer arrendenämnderna att vända sig till vid oenighet och tvister.

Mot argumentet att skjuta upp ställningstagandet vill jag slutligen citera vad kyrkomötets kyrkolagsutskott i sitt av kyrkomötet enhälligt godkända betänkande anförde:

”Utskottet konstaterar till en början att förslaget om att avskaffa boställsnämnderna och att låta endast en myndighet på stiftsplanet ha hand om vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter helt ligger i linje med 1982 års kyrkokommittés förslag i dess slutbetänkande. Att redan nu avskaffa

boställsnämnderna innebär inte bara en förenkling av den nuvarande förvaltningen, utan även en förenkling av genomförandet av kyrkokommitéens förslag i denna del.”

Så säger alltså de som arbetar med dessa frågor och rimligtvis bäst känner till förhållandena.

Herr talman! Bifall än en gång till reservationen!

Anf. 28 KARL BOO (c):

Herr talman! En av de frågor som innefattas i förevarande utskottsbetänkande har en stark kyrklig tradition och ett stort kulturhistoriskt intresse. Det gäller frågan om prästernas skyldighet att bebo anvisad bostad i prästgård. Det här systemet har funnits av hävd, men det har också mer och mer frångåtts, inte minst i tätortspastorat och i områden med en sådan hyresmarknad som anses vara en förutsättning för att man skall kunna släppa det systemet.

Fortfarande är bostad för präst i prästgård en vanlig boendeform i många landsortspastorat. Det har både en praktisk bakgrund – för att man skall ha tillgång till bostad åt en präst – och det är självfallet också viktigt att prästen om möjligt bor i närheten av församlingsinvånarna.

Förändrade familjeförhållanden för prästerna och därmed sammanhängande individuella önskemål har gjort att en omprövning av tjänstebostadstvånget har kommit i diskussionens centrum. För närvarande kan dispens erhållas från tjänstebostadstvånget om särskilda skäl föreligger och om det finns en hyresmarknad i området. Personalorganisationerna har gjort många framställningar under senare år om att frågan bör tas upp till prövning och att tjänstebostadstvånget bör avvecklas.

I den proposition som vi nu behandlar föreslås att tjänstebostadstvånget fortfarande skall finnas kvar men att besluten skall flyttas ned till pastoraten. För vår del har vi velat pröva huruvida tjänstebostadstvånget inte skulle kunna avvecklas helt och ersättas med skyldighet för pastoraten att tillhandahålla bostad åt präst i prästgård, i synnerhet om den ligger i anslutning till församlingskyrkan.

Efter samprövning i utskottet har vi enhälligt kommit fram till att ställa oss bakom propositionen i denna del. Utskottet har dock framhållit att det ur kyrklig synpunkt är naturligt att präst erbjuds bostad i prästgård och att detta särskilt gäller landsbygdspastorat, där prästgården ligger i anslutning till församlingskyrka. Utskottet förutsätter att pastoraten beaktar denna aspekt när det gäller församlingsprästernas bostadsfråga. Prästgårdarna och miljön i anslutning till dem representerar i många fall betydande kulturhistoriska värden. Det är ytterst angeläget att man inte låter dessa värden gå till spillo vid en förändring av tjänstebostadstvånget. – I propositionen understryks också detta.

Det är viktigt att referera till att det nu har gjorts en inventering av kyrkor av kulturhistoriskt värde. Utskottet understryker också betydelsen av att de statliga kulturvårdande myndigheterna i fortsättningen tar ansvaret – självfallet också det ekonomiska – för att inte dessa kulturhistoriska viktiga byggnader skall försvinna och förfalla.

En fråga som särskilt har diskuterats i anslutning till tjänstebostadstvånget

är beskattningen av förmånerna att bo i prästgård. Personalförbundet har framfört kravet att den här frågan skall regleras i skattelagstiftningen. Skatteutskottet har yttrat sig och gör en utförlig redovisning. Skatteutskottet referar också att det 1983 träffades ett avtal, som gäller just reglering av förmånen att bo i prästgård. Man kom fram till att förmånerna aldrig skulle uppskattas till mer än 100 m² bostadsyta. Skatteutskottet ställer också frågan hur det skall bli när det införs ett nytt system beträffande tjänstebostadstvånget. Skatteutskottet säger att riksskatteverkets tidigare rekommendation följs och gör sedan en väsentlig skrivning: "Utskottet förutsätter dock att denna regel i normalfallet kommer att gälla även i fortsättningen för prästgårdar som inte är tjänstebostäder. Utskottet utgår från att verket snarast kommer att vidta lämpliga åtgärder för att i möjligaste mån kunna få en likformig bedömning av de nya frågeställningar som kan uppkomma i det nya systemet och att verket nog kommer att följa utvecklingen på detta område."

Detta är ett mycket viktigt uttalande från skatteutskottets sida, och kulturutskottet ställer sig helt bakom det. Kulturutskottet anför vidare att det kan finnas starka behov av att beakta detta i lägen då en tjänsteinnehavare inte behöver nyttja så mycket av en prästgård som 100 m² och givetvis även då det gäller förmånen i skatteavseende. Den lokala skattemyndigheten bör självfallet ta hänsyn till detta vid sin bedömning.

Den andra delen av propositionen gäller frågan om avskaffande av boställsnämnderna. Utskottet föreslår att avgörandet skjuts upp tills hela den stora frågan om den regionala och lokala organisationen för svenska kyrkan kommer upp till behandling. Det förutses att en proposition kommer att läggas fram redan till hösten. Det är då rimligt att beakta alla aspekter i samband med den nya organisationen, icke minst på regional nivå, och vilka förutsättningar det finns att ordna en bra organisation beträffande boställsnämndernas nuvarande uppgifter.

Jag vill understryka att utskottet – som Mats O Karlsson också sade – inte har tagit ställning till synpunkterna och värderingarna i propositionen och som har förts fram i diskussionen på olika håll. Det är rimligt att det görs en totalbedömning, och när den stora propositionen skall komma inom en så nära framtid som här anvisas finns det ingen anledning att rycka ut en bit och fatta beslut om den nu.

Mats O Karlsson hänvisar i denna debatt till kyrkomötets ställningstagande. Kyrkolagsutskottet deklarerar klart i sitt uttalande att man i den statliga organisationen inte kan tänka sig fakultativa nämnder eller styrelser t. ex. på länsplanet. Om den nya organisation genomförs som 1982 års kyrkokommité har föreslagit kommer andra regelsystem att gälla också på det regionala planet – regler som nu gäller i den kommunala förvaltningen – och då blir det möjligt att införa fakultativa nämnder. De stift som har särskild anledning att ha boställsnämnder, dvs. stift med många löneboställen, kan då inrätta sådana. Andra stift, som egentligen inte har några löneboställen att förvalta, som Stockholms stift, behöver inte dessa nämnder. Jag kan nöja mig med att konstatera att sakinnehållet i denna fråga kommer upp till prövning i ett senare sammanhang.

Jag skall göra den kommentaren till Mats O Karlssons inlägg, att han i sitt

försök att beskriva de olika partiernas ställningstaganden – om jag vågar säga det i ett så högtidligt sammanhang som diskussionen om kyrkofrågorna – väl har kvalificerat sig för medarbetarskap i Grönköpings Veckoblad.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 29 MATS O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan i och för sig förstå att Karl Boo inte är så van att vara företrädare för majoriteten i kulturutskottet. Därför valde han att prata om den del där utskottet är överens. Det är ju faktiskt förvånande. Jag trodde att han skulle ta chansen nu när han företrädde fyra partier att verkligen utveckla varför majoriteten har kommit fram till sitt ställningstagande.

Att skjuta upp är också att gå emot, Karl Boo. Det är vad ni gör nu. Ni avstyrker en proposition. Det finns ett färdigt förslag om en förändring på detta område som innebär en decentralisering. Jag kan inte för mitt liv förstå att en centerpartist kan gå emot en inbjudan att lägga ansvaret så långt ut det någonsin går i den kyrkliga organisationen, till pastorat och församlingar, så att de själva får besluta också i de här frågorna. Men ni vill ha kvar dessa beslut i en statlig myndighet som i ett remissyttrande från Sveriges jordbruksarrendatorers förbund beskrivs på detta sätt:

”Den nuvarande organisationen upplevs i allmänhet som tillkrånglad, svår att överblicka och trög i beslutsprocessen. Berörda kyrkoarrendatorer vet ofta inte vilken av instanserna, bostadsnämnd, pastorat eller stiftsnämnd, som skall kontaktas i ett enskilt ärende. Även de olika instanserna har ibland svårt att ange under vems ansvarsområde ett ärende lyder.”

Så säger de som borde veta. Och detta system vill ni behålla. Det är faktiskt innebörden i majoritetens ”ickeställningstagande”.

Jag erinrar mig också att den blivande centerledaren Olof Johansson stod i talarstolen för 14 dagar sedan, i den allmänpolitiska debatten, och sade så här, med darr på stämman: ”Vi vill öka kommunernas möjligheter att själva fatta beslut. Vi tror att de är vuxna att ta det ansvaret. Det behövs inga pekpinnar från central nivå i det fallet.” Då handlade det om KBT, en fråga som berör alla över 1 miljon pensionärer i landet. Men nu när det berör 2 000 prästgårdsarrendatorer behövs minsann centrala pekpinnar. Tala om att sila mygg och svälja kameler. Centerns decentraliseringsbudskap kan man faktiskt inte ta på allvar.

Jag kan t. o. m. återge vad Karl Boo själv sade när vi behandlade kyrkofrågorna i kammaren i våras: ”Min fråga är: Hur kan moderater, folkpartister och socialdemokrater ha så olika uppfattningar på kyrkomötet och här i riksdagen?” I dag är det centern som visar hur olika uppfattning man har. Alla centerpartisterna i kyrkomötet tycker att detta förslag skall genomföras nu, men det tycker inte ni.

Anf. 30 KARL BOO (c) replik:

Herr talman! Jag vill bara än en gång erinra om att utskottet inte har tagit ställning i sakfrågan. Ett uppskov betyder inte att man går emot, utan snarare att man vill ha en allsidigare prövning där nya aspekter kan komma in. Jag har angivit en, det kan finnas flera.

Kompetensen har diskuterats rätt mycket. Det är alldeles uppenbart att

kompetensen i pastorat som kanske bara har ett fåtal sådana här ärenden inte kan bli den allra bästa när det gäller att avgöra så utomordentligt besvärliga frågor som arrendesättning. Det kan t. o. m. i förslaget, Mats O Karlsson, bli så att man kommer att kräva betydande hjälp från central myndighet, som också i fortsättningen kommer att finnas på stiftsnivå. Jag vill också säga att man i varje fall från prästgårdsarrendatorernas sida betackar sig för att bli direkt underställda arrendenämnderna. I det sammanhanget har alltid problemfyllda situationer uppstått.

När Mats O Karlsson säger att vi i det här fallet borde följa kyrkomötets enhälliga ställningstagande har jag anfört att det har kommit fram synpunkter och att vi bara skjuter på ärendet. Men Mats O Karlsson får ett fantastiskt tillfälle att visa sin lojalitet mot kyrkomötet då vi så småningom skall diskutera direkta anslag från staten till kyrkofonden. Då kan det bli intressant att se vad Mats O Karlsson kommer att ha för uppfattning.

Anf. 31 MATS O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller kompetensen har det framförts farhågor att pastorat och församlingar inte skulle klara av denna uppgift. Jag tycker visst att kompetens är viktig, men man får inte överdriva betydelsen av den och göra det till världens svåraste fråga att företräda kyrkan som jordägare. Jag vill påstå att de förtroendevalda kyrkopolitikerna ute i pastorat och församlingar hanterar många och svåra frågor, som inte är så väsensskilda från uppgiften att företräda kyrkan också gentemot en arrendator. Det finns kyrkofrågor som gäller restaurering och underhåll av kyrkor, det gäller hyresförhållanden i andra avseenden som pastoraten och församlingarna klarar av, och jag tror att de också kan klara av detta. Det sägs i propositionen, och vi understryker det i vår reservation, att det kommer att finnas kompetens hos stiftsnämnderna till pastoratens stöd om det skulle behövas. Jag tycker att den frågan blivit för stor i debatten.

Så säger Karl Boo att prästgårdsarrendatorerna skulle vara rädda att underordna sig arrendenämnderna. Det är inte det saken gäller. Arrendenämnderna har ju ställning som domstol och skall slita tvister mellan jordägare och arrendator. Där är parterna likställda, och parterna har att rätta sig efter den prövning som sker i arrendenämnderna.

När det gäller kyrkomötet och inställningen till detta är det väl ändå skillnad. Karl Boo, på olika frågor. Det finns frågor där vi har särskild anledning att lyssna till kyrkomötet. Det kan inte vara rimligt att riksdagen i en anslagsfråga skall vara bunden av kyrkomötets uppfattning. Då skulle vi ju vara bundna av alla som gör anslagsframställningar till riksdagen, och vi skulle inte kunna göra avsteg från en framställning. Och det sitter politiker i de flesta instanser som har anspråk på att få tilldelning av statsmedel. Den här frågan är ett inomkyrkligt ärende, och kyrkomötet representerar en stor sakkunskap vad gäller vardagsarbetet med dessa frågor. Kyrkomötet sade i augusti i denna sal: Vi klarar detta och vill ha igenom propositionens förslag. Det vägrar ni från majoriteten i dag att gå med på. Det är anmärkningsvärt, om man har någon tilltro till värdet av decentralisering och lokalt beslutsfattande.

Anf. 32 KARL BOO (c) replik:

Herr talman! Jag har inte sagt att arrendatorerna är rädda för att underordna sig arrendenämnderna – det är inte detta det är fråga om. Men att i alltför många fall föra ärendena till arrendenämnderna är krångligt och besvärligt och tar tid.

När det sedan gäller kyrkomötets uttalande och följsamheten i riksdagen vill jag bara erinra om att vi i nuläget inte föreslår avslag på vad kyrkomötet sagt. Vi vill bara pröva förslaget ytterligare med de nya infallsvinklar som jag delvis har redovisat här.

Jag förstår inte Mats O Karlsson riktigt. Om ett kyrkomöte enhälligt hemställer att riksdagen bör ge ett anslag till kyrkofonden för att klara skatteutjämning till fattiga församlingar, då är det en mycket stor principiell fråga om solidaritet, och den har betydelse för den kyrkliga verksamheten i hela landet.

Talmannen anmälde att Mats O Karlsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 33 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Detta ärende omfattar flera frågeställningar. Jag skall endast beröra förslaget om avskaffande av boställsnämnderna och frågan om handläggningen av ärendet.

Det har framkommit oro och kritik bl. a. från berörda arrendatorer, och vi har från vpk tagit fasta på detta. Därför har vi medverkat i en motion – Kr106 – och vi har följt upp frågan såväl i konstitutionsutskottet som i kulturutskottet. Vad det konkret handlar om är att den del som berör boställsnämnderna och arrendatorernas ställning bör brytas ut ur förslaget och ges ny översyn.

Något förvånande är att socialdemokraterna inte kunnat gå med på detta. I en enskild socialdemokratisk motion medgavs att farhågorna för att man med avskaffande av boställsnämnderna kan förlora en viktig kompetens. Motionärerna antydde också att boställsnämnderna tills vidare kunde behållas och att frågan övervägs i samband med beredningen av förslaget till ny lokal och regional organisation. Detta hade varit en framkomlig väg. Nu har socialdemokraterna i kulturutskottet valt att reservera sig.

Mats O Karlsson talar om heliga och oheliga allianser samt söker koppla frågan till principerna om kyrkans skiljande från staten osv. Jag må säga att argumentationen verkar en aning ansträngd, för att inte säga överansträngd, med tanke på vad ärendet handlar om. Stat-kyrka-frågan är *en* sak – skyddet för arrendatorerna är en annan. Och låt oss behandla frågorna i rätt sammanhang. När det gäller de här berörda arrendatorerna handlar det inte om att ge dem några särskilda förmåner framför andra arrendatorer, utan det gäller att motverka försämringar för dem.

Jag vill också göra ett påpekande med anledning av vad som skrivs i reservation 1. Det är tveksamt om man, som reservanterna gör, kan påstå att de problem som är förknippade med en överflyttning av boställsnämndernas uppgifter till annat organ utförligt belysts genom remissbehandlingen och genom kyrkomötets behandling av ärendet. Det är nog riktigare att påstå att dessa problem kom i skuggan av andra frågor, såväl i remissbehandlingen som på kyrkomötet.

Detta kan vara en förklaring till att regeringen lade fram förslaget, men det bör också vara ett motiv för att vi tar fasta på den kritik som senare har framkommit och ser över frågan ytterligare.

Herr talman! Jag yrkar bifall till kulturutskottets hemställan i betänkande nr 8.

Anf. 34 MATS O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att säga att det länders vpk till förtjänst att man åtminstone varit konsekvent – i motsats till folkpartiet, som i olika utskott, olika motioner och olika utskottsbetänkanden har svängt. Men det gör ändå inte saken bättre, när vpk har fallit undan för den oro och den kritik som Nils Berndtson talar om.

Jordbruksarrendatorerna är ju organiserade, och de har att tillvarata sitt partsintresse. Det har de – som vi nu kan konstatera – i det här fallet gjort på ett väldigt framgångsrikt sätt, eftersom de har lyckats samla en majoritet i utskottet bakom det aktuella förslaget.

Men jag tycker att ni måste väga in också den andra partens – jordägarens – intressen. Det är i första hand detta vi har att se till i dag, eftersom vi fattar beslut och lagstiftar för kyrkan som jordägare. Då är det väl ändå inte rimligt att motparten skall få bestämma när det gäller jordägarens organisation härvidlag. För att dra en parallell skulle LO under sådana förhållanden kunna föreskriva något då det gäller SAF:s organisation, eller tvärtom. Det handlar om ett partsförhållande jordägare–arrendatorer. Ni inom majoriteten tillmäter alltså den oro som arrendatorerna givit uttryck för en avgörande betydelse. Detta är inte rimligt, menar jag.

Boställsnämnderna är ju organ som har överlevt sig själva. Det framgår av de synpunkter som framförts i remissvaren och av vad som sägs av jordarrendatorernas eget förbund enligt det citat som jag anförde i min replik till Karl Boo, där man beskriver den nuvarande ordningen. Staten har inte längre detta intresse av att se till att rätta arrenden tas ut och att avkastningen är hög och jämn.

Man kan givetvis tycka att det är långsökt att hänvisa till principer i detta fall, men principer skall väl ändå få konsekvenser på alla områden. Menar vi att mer och mer skall få beslutas av kyrkans egna organ, då är det här en kyrklig fråga som måste ses i det perspektivet. Varför skall inte kyrkan få bestämma över sin egen jord? Det är detta det handlar om.

De här arrendatorerna är faktiskt särbehandlade i dag. Det gäller, som jag sade tidigare, ca 2 000 arrendatorer. Även om statistiken är bristfällig, så beräknas vi ha närmare 20 000 arrendatorer i landet. Alltså är det 10–15 % av arrendatorerna som arrenderar kyrkans jord. Endast här har man ett statligt organ med partsintresse som skall företräda jordägarna. Alla andra arrendatorer har ett direkt partsförhållande gentemot sina jordägare, och de får vid tvist vända sig till arrendenämnderna. Så det är fråga om en särbehandling.

Anf. 35 NILS BERNDTSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag vill erinra Mats O Karlsson om att de farhågor som jag och jordarrendatorerna har gett uttryck för också fanns med i den enskilda

socialdemokratiska motionen. Farhågorna går bl. a. ut på att man tappar en viktig kompetens i handläggningen av arrende frågor. Det står i motionen att de farhågorna till viss del är befogade. Man pekar på att pastoraten äger ett fåtal gårdar och inte kommer att få någon rutin på området. Man säger vidare att risken finns att arrendesättningen inte blir rättvis och enhetlig. Man befarar att antalet tvister kommer att öka hos arrendenämnder och domstolar. Man säger också att kompetensfrågan i nu föreliggande förslag inte har fått en helt tillfredsställande lösning.

Det hade varit bra om socialdemokraterna tagit fasta på dessa faktiska förhållanden, och jag tycker att kulturutskottet bort kunna enas om att skjuta upp ett avgörande i frågan en tid. Varför inte stanna upp och pröva frågan ytterligare? Då ges möjligheter att jämföra för- och nackdelarna med nuvarande system med andra lösningar som kan komma fram. Då kan man kombinera både praktiska lösningar och arrendatorernas krav på trygghet.

När Mats O Karlsson talar om jordägarintressena kontra arrendatorernas intressen vill jag säga att erfarenheten visar att jordägarna brukar ha ett övertag över arrendatorerna. Därför är det viktigt att vi tillmäter arrendatorernas oro stor betydelse i den här frågan.

Anf. 36 MATS O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Vi har studerat den socialdemokratiska motionen mycket noga och har också i vår reservation pekat på hur man kan möta de farhågor som kommer till uttryck. Ett sätt är att i stiftsnämnderna bygga upp en kompetens som kan bistå pastoraten. Vi tror, som jag sade tidigare, att kompetensfrågan har fått för stor vikt i sammanhanget. Den är inte så komplicerad som den utmålas att vara.

Frågan är inte heller ny, Nils Berndtson, utan den är gammal liksom kritiken. Vi behöver inte vänta längre på frågans lösning. Organisationen är tillkrånglad och har överlevt sig själv. Beslutsvägarna är mycket långa. Nämnderna kostar också 1,3 milj. kr. per år. Även om inte hela besparingen kan tas ut, eftersom man skall bygga upp en kompetens i stiftsnämnderna, har frågan också en ekonomisk aspekt. Men framför allt handlar det om att förenkla, avbyråkratisera och förkorta beslutsvägarna.

Jag kan hålla med Nils Berndtson om att arrendatorerna ibland kan ha ett underläge gentemot jordägaren. Men kyrkan är inte känd som den värsta jordägaren, utan de arrendatorer som har enskilda jordägare som motparter har det många gånger betydligt svårare. Den allmänna uppfattningen ute i jordbrukarkretsar är nog att prästgårdsarrendatorerna inte är de sämst ställda. Därför är det obefogat att de till sitt förfogande skall ha den särskilda apparat som har så många nackdelar.

Nils Berndtson ifrågasatte sedan om denna fråga har belysts tillräckligt i remissbehandlingen. I den departementspromemoria som utgör underlaget för remissbehandlingen diskuteras båda alternativen – stiftsnämnderna eller församlingar och pastorat. Remissinstanserna har haft möjlighet att ta ställning, och många har också gjort det. Några tunga remissinstanser har valt alternativet församlingar och pastorat, bl. a. Svenska kyrkans centralstyrelse, som väl får tillmätas stor vikt i sammanhanget. Den remissynpunkten har också departementet beaktat, och det är väl inget fel i det. Syftet med en

remissbehandling är ju att få in synpunkter, varpå det görs en sammanvägning och framläggs en proposition.

Prot. 1986/87:74
18 februari 1987

*Tjänstebostäder för
präster*

Anf. 37 TORGNY LARSSON (s):

Herr talman! Svenska kyrkans personalförbund, där prästerna är fackligt organiserade, har länge givit uttryck för behovet av att avskaffa det nuvarande tjänstebostadssystemet. Man har då haft ett mycket kraftigt stöd från den stora delen av medlemsopinionen. Tjänstebostäderna har alltmer kommit att upplevas som en börda, av olika skäl.

Under senare år har, som Karl Boo redan antytt, frågan om eftertaxering varit mycket besvärlig. Det har varit familjesituationen, bostadens läge och andra problem som man har haft att brottas med. I några fall har det blivit närmast katastrofala följder för prästerna eller prästfamiljerna.

Inte heller har det väl ur kyrkans perspektiv ansetts vara nödvändigt att i samma utsträckning som tidigare ha kvar tjänstebostäderna. Redan nu – det förtjänar påpekas – bor hälften av landets präster inte i någon tjänstebostad. Avvecklingen har under senare år skett i alltmer accelererande takt. Allt fler enskilda präster och ibland pastorat har begärt att få en avveckling till stånd.

Därför är den proposition som utskottet har behandlat och som kammaren nu har att ta ställning till efterlängtd. Jag vill i sammanhanget påpeka vad som står i propositionen om huvudinriktningen. Statsrådet skriver: "Enligt min mening bör man alltså sträva efter att avskaffa tjänstebostadssystemet. Endast när det i det enskilda fallet finns särskilda skäl till det bör en tjänstebostad anvisas åt en präst."

Denna uppfattning har utskottet ställt sig bakom i huvudsak, samtidigt som det har poängterat behovet av att i vissa fall, exempelvis i glesbygdssituationer, kan det finnas möjlighet att ha kvar tjänstebostäder.

Jag vill också uttrycka tillfredsställelse över den behandling som frågan har fått i skatteutskottet, något som redan framhållits här av Karl Boo.

Jag vill också citera vad kulturutskottet skriver om "att det främst är i sådana pastorat i vilket det saknas en tätort med god tillgång på bostäder som det kan finnas anledning att behålla tjänstebostadssystemet men att det däremot bör kunna ske en avveckling av systemet i tätorter om det inte är fråga om särskilt unika miljöer från kulturhistorisk synpunkt". Det är tillfredsställande att utskottet har nått enighet i den här frågan. Jag tror att det är en nödvändig utveckling att så sker.

Då det gäller boställsnämnderna vill jag bara beröra en sak som inte har kommit till uttryck här i kammaren men vid utskottsbehandlingen och även i agitationen dessförinnan, nämligen att frågan då den var uppe i kyrkomötet var föremål för en alltför summarisk behandling. Det vill jag såsom ledamot av kyrkomötet och även av kyrkolagsutskottet, som behandlade den här frågan, bestämt avvisa. Frågan har i högsta grad varit föremål för en seriös behandling.

Jag vill avslutningsvis citera vad kyrkolagsutskottet säger: "Pastoraten torde på de flesta håll ha den kompetens som behövs att göra de riktiga ekonomiska och tekniska bedömningarna. Genom en aktiv tillsyn och genom att bistå pastoraten kan stiftsnämnderna verka för att enhetlighet i fråga om arrendevillkor m. m. kan uppnås i hela stiftet. Utskottet anser därför att

några särskilda regler om att nämnden skall föreslå arrendevillkoren inte behövs.”

Vi får väl se hur kammaren nu beslutar.

Jag konstaterar då det gäller centerpartiet att det närmast är en femsetsry-sare, som det ibland kan vara i tennis. I kyrkolagsutskottet röstade centerpartisterna ja: 1-0. 2-0 blev det i kyrkomötet, 2-1 i konstitutionsutskottet och 2-2 i kulturutskottet. Det står 2-2 då det gäller centerpartisterna just nu. Vi får väl se hur det blir när denna femsetsry-sare är avslutad.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen och i övrigt, där utskottet är enhälligt, till utskottets hemställen.

Överläggningen var härmed avslutad. Kammaren övergick till att fatta beslut i förevarande ärenden.

Justitieukskottets betänkande 15

Mom. 1 (kriminalisering av all icke-medicinsk befattning med narkotika)

Utskottets hemställan bifölls med 163 röster mot 154 för reservationen av Karin Ahrland m. fl.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Lagutskottets betänkande 11

Utskottets hemställan bifölls med 273 röster mot 44 för reservationen av Ulla Orring och Bengt Harding Olson.

Kulturutskottets betänkande 8

Mom. 2 (avskaffande av boställsnämnderna m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 168 röster mot 145 för reservation 1 av Ing-Marie Hansson m. fl. 4 ledamöter avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

5 § Föredrogs

näringsutskottets betänkande

1986/87:17 om försäljning av statens aktier i AB Gambrinus (prop. 1985/86:150 delvis).

Utskottets hemställan bifölls.

6 § Meddelande om fråga

Prot. 1986/87:74
18 februari 1987

Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 17 februari

1986/87:383 av *Pär Granstedt* (c) till utbildningsministern om nya direktiv till studiestödskommittén:

Utbildningsministern gjorde ett utspel under lördagen där han presenterade sin syn på studiemedelssystemet, dock utan att ta ställning till den viktigaste frågan: nivån på stödet.

Kommer regeringen att utfärda nya direktiv till studiestödskommittén så att denna viktiga fråga kan diskuteras i kommitténs arbete utan begränsningar av dagens system?

7 § Kammaren åtskildes kl. 11.27.

In fide m

SUNE K. JOHANSSON

/Olof Marcusson